

TRENDOVI NA TRŽIŠTU INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

VEĆE INVESTICIJE U IT SEKTOR JE NAŠA NUŽNOST

Država Srbija nije ozbiljno shvatila strateške mogućnosti koje donose informaciono-komunikacione tehnologije i neophodnost ulaganja u ovaj sektor. Da bi se ekonomija izvukla iz krize, neophodno je da se IT ulaganja u Srbiji dupliraju svakih pet godina, a da bi se uhvatio priključak za zemljama EU, potrebno je utrostručavanje IT ulaganja svakih 5 godina

Srpsko tržište informacionih tehnologija jeste napravilo progres u prethodnoj dekadi, ali nedovoljan. Da bi se ekonomija i društvo izvukli iz dvodecenijske krize, neophodno je da se IT ulaganja u Srbiji dupliraju svakih pet godina, što je godišnja stopa rasta od 15 odsto, a da bi se uhvatio priključak za zemljama EU, potrebno je utrostručavanje IT ulaganja svakih 5 godina, znači 25% godišnje, kaže za Kombeg info IT analitičar Milovan Matijević, direktor kompanije Mineco koja prati tržišna i tehnološka kretanja u IT sektoru. Srbija ima resurse i potencijal za veći rast IT ulaganja, ali je sve prepušteno individualnim naporima IT stručnjaka i spontanim procesima u privredi i društvu. Država Srbija nije ozbiljno shvatila strateške mogućnosti koje donose informaciono-komunikacione tehnologije.

- Treba zapamtiti da je dupliranje IT ulaganja u Srbiji minimum, što je vrednost tržišta veća od 800 miliona evra u 2015. Sve ispod ovoga je indikator da se agonija ekonomije i društva nastavlja. Bilo bi lepo videti i veći rast i milijardu evra IT ulaganja u 2015.

Milovan Matijević

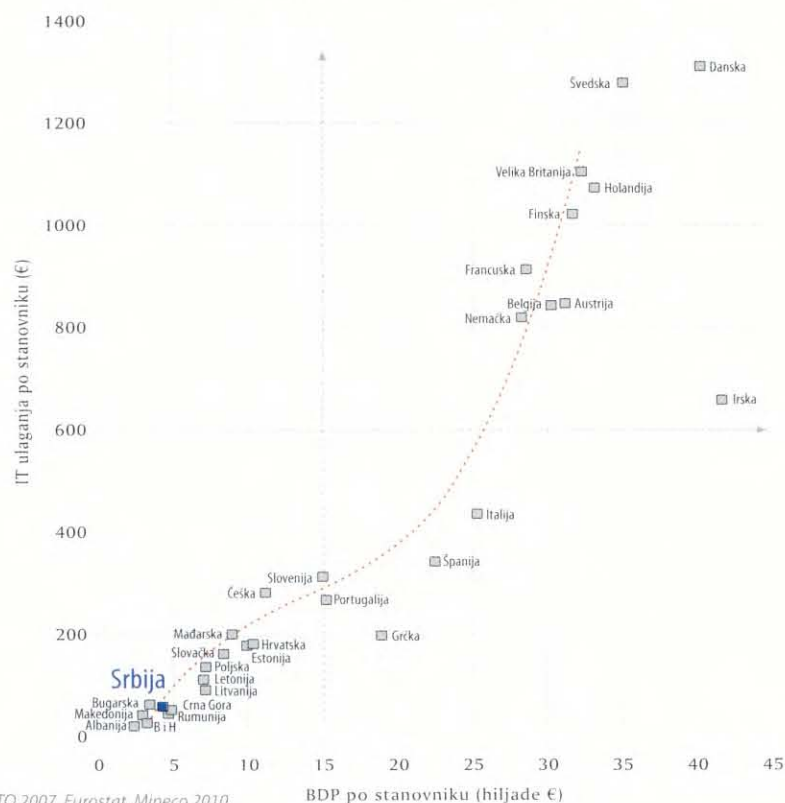
Koliko god nekima to zvučalo previše optimistično, to će biti skromno stanje. Mereno po glavi stanovnika, sa tom milijardom, dostićemo tek 15% zapadnoevropskog nivoa, a što je i dalje ispod 50% nivoa naših severozapadnih suseda. Potrebne su fantastično visoke stope rasta za skromno stanje, kaže Matijević. Dijagram IT ulaganja prema ekonomskoj snazi

Pravo je vreme za strateška ulaganja

jednog društva na najbolji način ilustruje konkurentnost privrede i uredenost i (ili) transparentnost tog društva. Predlažemo korak dalje, da IT ulaganja posmatramo kao rani indikator za ekonomsko-socijalne trendove.

Kako to izgleda za države članice EU i one u procesu pridruživanja? Države na severu i zapadu Evrope imaju jaku ekonomiju i visoka IT ulaganja.

IT ulaganja prema ekonomskoj snazi GDE JE SRBIJA NA TEHNOLOŠKOJ MAPI EVROPE?

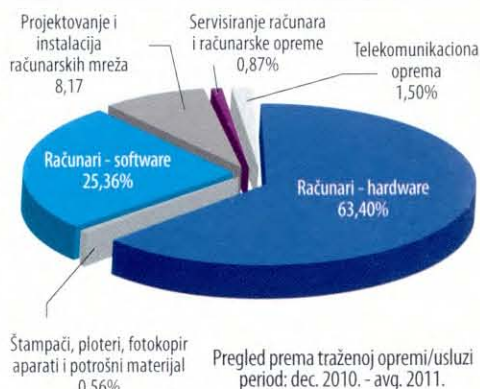
Izvor: EITO 2007, Eurostat, Mineco 2010

KO DOBIJA IT TENDERE U SRBIJI?

Tržište informacionih tehnologija u Srbiji je usitnjeno i nezrelo, usmereno prevashodno na nabavku opreme, pokazuje analiza javnih nabavki u ovom sektoru koje je uradilo Udruženje informatičke delatnosti Privredne komore Beograda. Najveći broj tendera u periodu od decembra 2010. do avgusta 2011. godine bio je raspisan za nabavku hardvera, sa čak 65 odsto, nakon čega slede nabavke softvera sa 25, dok se na usluge trošilo manje od 10 odsto. Više od polovine ukupnih nabavki su dobile kompanije čije učešće je manje od 2 procenta u ukupnom tržištu. Informatika je dobila najveći broj tendera, 17, slede Saga (10), Comtrade Solution Services (8), IMP računarstvo (7), King ICT (6).

- Analizu o dobitnicima tendera, kaže Dušan Rakić,

sekretar Udruženja informatičke delatnosti, otežava činjenica da veliki broj naručilaca ne objavljuje rezultate u Službenom glasniku, mada su po Zakonu o javnim nabavkama to dužni da učine. Nije, međutim, precizirano ko je nadležan za pokretanje prekršajnog postupka za kršenje ove obaveze. Zato će, kako kaže Rakić, Udruženje informatičke delatnosti Privredne komore Beograda pokrenuti inicijativu, da se zakon dopuni stavom da se zaključeni ugovor smatra ništavim, ako u propisanim rokovima nije objavljen oglas u Službenom glasniku i na portalu javnih nabavki, da je konkretan postupak okončan zaključenjem ugovora, sa kim je zaključen ugovor i pod kojim uslovima.

Odstupa Irska sa nedovoljnim IT utemeljenjem, čija je ekonomija postala naduvani balon prepušten viorima krize. Mediteranske zemlje odlikuju jaka ekonomija i niska IT ulaganja. Portugaliji, Italiji, Grčkoj i Španiji bi veći fokus na IT pomogao da se priključe slavnom društvu. Kaskaju sve zemlje iz grupe EU-10 (novopriključene, pre Rumunije i Bugarske). Nalaze se u kvadrantu slabe ekonomije i niskih IT ulaganja. Tu je i Hrvatska, koja je izgleda ispunila standarde za

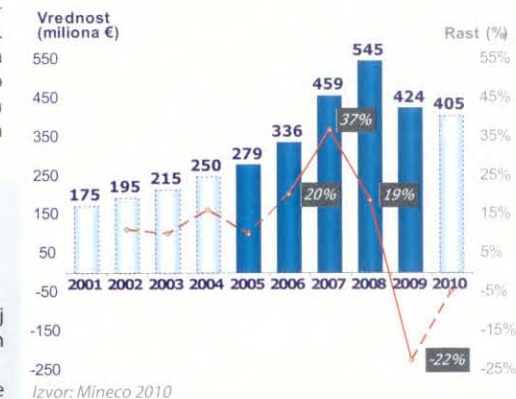
pridruživanje. Srbiju od severozapadnih suseda deli decenijski tehnološki jaz. Ostala je u koordinatnom početku, taman tamo gde su i njeni susedi: Albanija, Makedonija, Crna Gora, BiH, Rumunija i Bugarska. Uočava se izrazito regionalno grupisanje zemalja prema IT ulaganjima, što može da olakša posao Evropskoj Uniji prilikom pokretanja regionalnih akcija za brže dostizanje zapadno-evropskih standarda.

U KRIZI ULAGATI U IT

Ulaganja u IT su uvek važna, pa i u uslovima krize. Mnoge kompanije će pod parolom „kriza je - smanjujte troškove“, neselektivno seći i što treba i što ne treba. Mnogi strateški IT projekti će biti odođeni, što je pogrešno. IT je u osnovi optimizacije, a kriza je pravo vreme za strateška ulaganja. Prema predviđanju „Gartnera“, ona globalna preduzeća koja su u vreme krize smanjila IT budžete za više od 10%, imaju neizvesnu budućnost. Važi li to i za Srbiju koja je jedno srednje-malo preduzeće u globalnim razmerama? Podsetimo se zašto je bitno da IT ulaganja u Srbiji

nastave sa daljim rastom:
1 IT infrastruktura je važan preduslov za razvoj privrede, države i društva, a jeftinija je od drugih infrastruktura;
2 za učešće u globalnoj ekonomiji potrebno je znatno manje sredstava nego za industrijsku ekonomiju;
3 IT industrija je znatno profitabilnija od drugih;
4 ulaganje u tehnološke potencijale neke zemlje direktno je povezano sa njenim materijalnim i duhovnim napretkom;
5 zaustavlja se „odliv mozgova“.

Informatičko tržište 2001-2010 i godišnja stopa rasta NEDOVOLJAN RAST ZA BRŽI RAZVOJ

Izvor: Mineco 2010

Osnovica srpskih IT ulaganja, sa koje se krenulo 2001. godine, bila je među najnižim u Evropi, tako da su bile očekivane visoke stope rasta. U periodu 2005-2008. tržište je duplirano, međutim u 2009-2010. IT ulaganja su nazadovala, tako da je prosečna godišnja stopa u periodu 2005-2010. pala na ispod 10%.

ŠTA DRŽAVA TREBA DA URADI

Predsednik Društva za informatiku Srbije Nikola Marković predlaže mere koje su potrebne za unapređenje primene računara u Srbiji

- Pre svega, potreban je razvoj **političkog interesa, svesti i volje** da se razvoj Srbije zasniva na primeni visokih tehnologija i posebno računara. Politički interes i razumevanje značaja informatizacije je prisutno samo kod vrlo malog broja političara.
 - Dosledna **primena strategije razvoja informacionog društva**. Sadašnja strategija je već četvrta u poslednjih 15 godine. Svaka nova Vlada donosi svoju strategiju, što je donekle i dobro, jer je svaka sve bolja. Problem je, što se na sprovođenju strategije angažuje samo resorni organ, a ostali veoma malo ili nimalo.
 - Promeniti pravni okvir kada je u pitanju **elektronska trgovina** za koju učesnici tvrde da je nestimulativna i kažu da upravo propisi otežavaju primenu elektronske trgovine. Usvajanje i **primena zakona** iz oblasti informatike je uspešna tek u poslednje dve godine.
 - Uvođenje elektronskog plaćanja preko **internacionalnog servisa Pejpal**. Srbija spada u pet država u svetu, gde ne postoje platni servisi Pejपालa, čiji dolazak je onemogućen malim tržištem i složenim i destimulativnim domaćim administrativnim procedurama za koje su odgovorne Uprava carina i Narodna banka Srbije.
 - **Poreska politika** treba da omogući podsticanje nabavke i primenu računara. U proteklih 10 godina odvijala se stalna borba da se porezi na promet i PDV ukinu ili smanje. Okolne zemlje stimulišu primenu računara uvođenjem poreskih olakšica.
 - Uvođenje **popusta od 40 odsto** od vrednosti računara za one koji imaju prihod manji od 300

evra, kako bi se **usporio rast digitalne podele** po osnovu materijalnog položaja građana. Ubedljivo je manje korisnika računara i Interneta među građanima sa prihodima ispod 300 evra.
 - **Smanjivanje doprinosa na lične dohotke** za zaposlene na razvoju domaćeg softvera. Time bi se smanjilo sivo tržište, omasovila domaća produkcija softvera i zadržao deo mladih softverskih inženjera da ostanu u zemlji.
 - **Podsticanje ulaganja kompanija** u nabavku informacione i komunikacione opreme preko Fonda za kapitalna ulaganja ili drugih odgovarajućih fondova. Na ovaj način bi se podizala produktivnost i konkurentnost domaće privrede.
 - **Unapređivanje obrazovanja iz oblasti informatike** i to, kroz redovno školovanje učenika i studenata i stručno usavršavanje poslovođstava. Poslovođstva su, usled preuzetosti rešavanjem tekućih privrednih problema, malo zainteresovana za stručno usavršavanje i time svoje kompanije guraju na rub tehnološkog opstanka, pa čak i u propast zbog opadanja konkurentnosti.
 - **Razvoj portala e-Uprava** i njihova masovna primena omogućiti će pravu **modernizaciju uprave**, koja je godinama bila samo deklarativno podržavana. Treba stvarati pravne i organizacione preduslove da fizička i pravna lica ne moraju da organima uprave prilikom ostvarivanja pojedinih prava podnose dokumente koje inače vode po službenoj dužnosti.
 Ovi i niz drugih predloga i inicijativa su poslednjih

desetak godina inicirani sa brojnih stručnih skupova koje je Društvo za informatiku Srbije organizovalo u saradnji sa privrednim komorama. Predložio su slati nadležnim državnim organima i medijima. Neki od predloga su predstavljali podsticaj za pokretanje pojedinih inicijativa, ali kao što se iz naše stvarnosti vidi, najveći broj inicijativa čeka „bolja vremena“ i masovniju podršku javnosti.

Nikola Marković